

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS BESLUT (åttonde avdelningen)

den 3 oktober 2019*

”Begäran om förhandsavgörande – Civilrättsligt samarbete – Förordning (EG) nr 2201/2003 – Behörighet att pröva ett mål om äktenskapsskillnad – Behörighet i fråga om föräldraansvar och underhållsskyldighet gentemot parets minderåriga barn – Talan har väckts vid domstol i den medlemsstat i vilken parterna är medborgare – Artikel 3.1 b – Det minderåriga barnet och föräldrarna har hemvist i en annan medlemsstat – Artikel 12.1 b – Avtal om domstols behörighet – Artikel 17 – Kontroll av behörigheten – Begreppet föräldraansvar”

I mål C-759/18,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Judecătoria Rădăuți (Förstainstansdomstolen i Rădăuți, Rumänien) genom beslut av den 19 november 2018, som inkom till domstolen den 3 december 2018, i målet

OF

mot

PG,

meddelar

DOMSTOLEN (åttonde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden F. Biltgen samt domarna J. Malenovský och C.G. Fernlund (referent),

generaladvokat: M. Szpunar,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Rumäniens regering, genom E. Gane, L. Lițu och C.-R. Canțăr, samtliga i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom M. Wilderspin och L. Radu Bouyon, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet enligt artikel 99 i domstolens rättegångsregler genom ett särskilt uppsatt beslut som är motiverat,

* Rättegångsspråk: rumänska.

följande

Beslut

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 2.7, 3.1, 12 och 17 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EGT L 338, 2003, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan OF och PG angående ansökan om äktenskapskillnad.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Förordning 2201/2003

- 3 I artikel 1 i förordning nr 2201/2003 anges följande:

”1. Denna förordning skall, oberoende av domstolstyp, tillämpas på civilrättsliga frågor om

...

b) tillerkännande, utövande, delegering, upphörande eller begränsande av föräldraansvar.

2. Frågorna enligt punkt 1 b kan bland annat röra

a) vårdnad och umgänge,

...

3. Denna förordning skall inte tillämpas på

...

e) underhållsskyldighet,

...”

- 4 I artikel 2 i denna förordning föreskrivs följande:

”I denna förordning används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

...

7) *föräldraansvar*: alla rättigheter och skyldigheter som en fysisk eller juridisk person har tillerkänts genom en dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan, med avseende på ett barn eller dess egendom. Föräldraansvar omfattar bland annat vårdnad och umgänge.

...

- 9) *vårdnad*: de rättigheter och skyldigheter som hänför sig till omvårdnaden om barnets person, särskilt rätten att bestämma var barnet skall bo.

...”

- 5 Artikel 3 i denna förordning har rubriken ”Allmän behörighet”. I artikel 3.1 föreskrivs följande:

”Behörighet att ta upp frågor om äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap skall tillkomma domstolarna i den medlemsstat

- a) inom vars territorium

- makarna har hemvist, eller
- makarna senast hade hemvist om en av dem fortfarande är bosatt där, eller
- svaranden har hemvist, eller
- om ansökan är gemensam, någon av makarna har hemvist, eller
- sökanden har hemvist om sökanden har varit bosatt där i minst ett år omedelbart innan ansökan gjordes, eller
- sökanden har hemvist om sökanden har varit bosatt där i minst sex månader omedelbart innan ansökan gjordes och sökanden antingen är medborgare i den berörda medlemsstaten eller, när det gäller Förenade kungariket och Irland, har ’domicil’ där,

- b) i vilken båda makarna är medborgare eller, när det gäller Förenade kungariket och Irland, båda makarna har ’domicil’.”

- 6 Artikel 12 i förordningen, med rubriken ”Avtal om domstols behörighet”, har följande lydelse:

”1. De domstolar i en medlemsstat som på grundval av artikel 3 utövar behörighet angående en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap skall vara behöriga att ta upp frågor som rör föräldraansvaret i samband med denna ansökan om

- a) åtminstone en av makarna har föräldraansvar för barnet,

och

- b) dessa domstolars behörighet har godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av makarna och personerna med föräldraansvar, vid den tidpunkt då talan väcks, och denna behörighet är till barnets bästa.

...”

- 7 I artikel 17 i förordning nr 2201/2003 föreskrivs följande:

”Om talan som väcks vid en domstol i en medlemsstat avser ett fall som domstolen inte är behörig att ta upp enligt denna förordning och en domstol i en annan medlemsstat är behörig enligt förordningen, skall den förstnämnda domstolen självantaga sig obehörig.”

Förordning (EG) nr 4/2009

- 8 Artikel 3 i rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet (EUT L 7, 2009, s. 1) har följande lydelse:

”I frågor som gäller underhållsskyldighet i medlemsstaterna ska behörigheten ligga hos

- a) domstolen i den ort där svaranden har hemvist, eller
- b) domstolen i den ort där den underhållsberättigade har hemvist, eller
- c) den domstol som enligt sin egen lag är behörig att pröva en talan om någons rättsliga status, om frågan om underhåll har samband med den talan, såvida inte behörigheten endast grundar sig på den ena partens medborgarskap, eller
- d) den domstol som enligt sin egen lag är behörig att pröva en talan om föräldraansvar om frågan om underhåll har samband med denna talan, såvida inte behörigheten endast grundar sig på den ena partens medborgarskap.”

Rumänsk rätt

- 9 I artikel 915 i Codul de procedură civilă (lag om förfarandet i tvistemål), antagen genom Legea nr. 134/2010 (lag nr 134/2010) (*Monitorul Oficial al României*, del I, nr 247 av den 10 april 2015) (nedan kallad lagen om förfarandet i tvistemål), föreskrivs regler för att fastställa behörig rumänsk domstol för att pröva en ansökan om äktenskapsskillnad.

- 10 I artikel 919.2 i lagen om förfarandet i tvistemål föreskrivs följande:

”Om makarna har minderåriga barn, som är födda före eller under äktenskapet eller som är adopterade, ska domstolen pröva vem som ska utöva föräldraansvaret samt frågan om föräldrarnas underhåll för barnets uppehälle och fostran, även om detta inte har yrkats i ansökan om äktenskapsskillnad.”

- 11 I artikel 130.1 i lagen om förfarandet i tvistemål föreskrivs följande:

”Parterna i ett mål får framställa en invändning om att domstolarna saknar allmän behörighet och domstolen får pröva denna fråga när som helst under förfarandets gång.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 12 OF och PG, som båda är rumänska medborgare, gifte sig i Rumänien år 2000. Året därpå föddes deras barn.
- 13 Strax efter barnets födelse flyttade OF och PG till Italien och bosatte sig där med barnet.
- 14 Den 21 november 2012 fastställde Tribunale di Aosta (domstolen i Aosta, Italien) att makarna de facto hade separerat och förordnade att modern, PG, skulle ha vårdnaden om det gemensamma barnet och förpliktade fadern, OF, att utge underhållsbidrag till barnet. Nämnda domstol fastställde även villkoren för faderns umgängesrätt.

- 15 Den 3 september 2018 ansökte fadern om äktenskapsskillnad vid den hänskjutande domstolen, Judecătoria Rădăuți (Förstainstansdomstolen i Rădăuți, Rumänien).
- 16 Judecătoria Rădăuți noterar att parterna har skapat en fast anknytning till det italienska samhället och att barnet, som numera är 17 år, har bott i Italien med modern sedan 1,5 års ålder.
- 17 Samma domstol har vidare konstaterat att parterna inte har inkommit med någon skriftlig överenskommelse om val av Judecătoria Rădăuți som behörig domstol att avgöra ansökan om äktenskapsskillnad. Även om käranden endast har angett svarandens hemvistadress i Rumänien, utan att ange hennes adress i Italien, har delgivningsförfarandet emellertid genomförts i enlighet med lagen om förfarandet i tvistemål då svarandens mor har undertecknat delgivningsbeviset. Samma domstol har vidare bifogat svarandens telefonnummer till handlingarna i målet så att hon kan kontaktas.
- 18 Den hänskjutande domstolen har preciserat att även om käranden inte har framställt några yrkanden avseende föräldraansvar och underhållsskyldighet avseende sitt barn, är nämnda domstol skyldig att pröva dessa frågor enligt lagen om förfarandet i tvistemål.
- 19 Nämnda domstol är osäker på om den är behörig att avgöra ansökan om äktenskapsskillnad och vidta åtgärder i fråga om föräldraansvar och underhållsskyldighet i avsaknad av en uttrycklig överenskommelse mellan parterna i denna fråga.
- 20 Den hänskjutande domstolen menar att möjligheten att välja behörig domstol i fråga om äktenskapsskillnad endast föreligger såvitt avser de domstolar som räknas upp i artikel 3.1 a i förordning nr 2201/2003, utifrån endera partens eller båda parternas varaktiga hemvist. Detta framgår av att konjunktionen ”eller” använts i denna bestämmelse. En dylik valmöjlighet är däremot utesluten mellan å ena sidan de domstolar som anges i nämnda bestämmelse, och å andra sidan domstolen i den medlemsstat i vilken båda makarna är medborgare enligt artikel 3.1 b i förordningen. Enligt den hänskjutande domstolen har lagstiftaren avsett ge företräde för behörighet som grundar sig på parternas gemensamma hemvist framför behörighet som grundas på deras gemensamma medborgarskap.
- 21 I mål om ”äktenskapsskillnad mellan makar med minderåriga barn” anser den hänskjutande domstolen att förordning nr 2201/2003, i avsaknad av en uttrycklig överenskommelse mellan parterna om val av behörig domstol, måste ges företräde framför nationell rätt och att det ankommer på domstolen själv att ex officio pröva frågan om rumänska domstolar saknar internationell behörighet. Enligt samma domstol är det domstolarna i den medlemsstat där parterna har hemvist som är bäst skickade att handha bevisupptagning. Nämnda domstol har vidare tillagt att det framgår av artikel 12 i förordning nr 2201/2003 att när parterna har sin hemvist i en medlemsstat och som behörig domstol i ett mål om äktenskapsskillnad väljer en domstol i den medlemsstat i vilken båda är medborgare, blir denna domstol inte automatiskt behörig att pröva frågor om föräldraansvar och underhållsskyldighet.
- 22 Mot denna bakgrund beslutade Judecătoria Rădăuți (Förstainstansdomstolen i Rădăuți) att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:
- ”1. Ska artikel 3.1 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 tolkas så, att det förhållandet att svaranden underlåtit att framställa en invändning om att rumänska domstolar saknar internationell behörighet att pröva ett mål om äktenskapsskillnad mellan makar med minderåriga barn ska anses innebära att svaranden underförstått har gett sitt medgivande till att målet avgörs av den domstol vid vilken käranden anhängiggjort målet, för det fall parterna har sin stadigvarande hemvist i en annan medlemsstat [i Europeiska unionen] (i förevarande fall Italien) och ansökan om äktenskapsskillnad lämnats till domstolarna i den stat där parterna är medborgare?

2. Ska artikel 3.1 och artikel 17 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 tolkas så, att en domstol ex officio ska eller får uppta en invändning om att rumänska domstolar saknar internationell behörighet att pröva ett mål om äktenskapsskillnad mellan makar med minderåriga barn i avsaknad av ett avtal mellan parterna, som är bosatta i en annan medlemsstat [i Europeiska unionen] (i förevarande fall Italien) angående val av behörig domstol (och följaktligen avvisa ansökan på grund av att rumänska domstolar saknar behörighet att pröva den), samt ges företräde framför artikel 915.2 i Codul de procedură civilă (lag om förfarandet i tvistemål) enligt vilken en invändning om att Judecătoria Rădăuți (Förstainstansdomstolen i Rădăuți) saknar exklusiv internationell behörighet får framställas (med följd att denna domstol ska förklara sig obehörig att pröva målet till förmån för Judecătoria Sectorului 5 București [(domstol i första instans i område 5 i Bukarest, Rumänien)] som ska pröva målet i sak), i synnerhet då nämnda artiklar är mindre förmånliga jämfört med bestämmelserna i nationell rätt [artikel 915.2 i Codul de procedură civilă (lag om förfarandet i tvistemål)]?
3. Ska uttrycket 'dessa domstolars behörighet har godtagits ... på något annat entydigt sätt av makarna och personerna med föräldraansvar, vid den tidpunkt då talan väcks' i artikel 12.1 b i förordning (EG) nr 2201/2003 tolkas så, att om parterna – som har sin stadigvarande hemvist i en annan medlemsstat [i Europeiska unionen] (i förevarande fall Italien) – som behörig domstol att pröva ett mål om äktenskapsskillnad väljer en domstol i den medlemsstat i vilken de är medborgare (Judecătoria Rădăuți [(Förstainstansdomstolen i Rădăuți)], Rumänien) är denna domstol automatiskt behörig att pröva yrkanden avseende 'föräldraansvar, minderåriga barns hemvist och fastställande av föräldrarnas underhåll för barnets uppehälle och uppfostran'?
4. Ska uttrycket 'föräldraansvar' i artikel 2.7 och artikel 12 i förordning nr 2201/2003 tolkas så, att det även omfattar begreppen 'föräldraansvar' i artikel 483 i Codul civil [(civillagen)], 'minderårigs hemvist' i artikel 400 i Codul civil [(civillagen)], och 'föräldrarnas underhåll för barnets uppehälle och uppfostran' i artikel 402 i Codul civil [(civillagen)]?"

Prövning av tolkningsfrågorna

- 23 Det framgår av artikel 99 i domstolens rättegångsregler att om svaret på en fråga i en begäran om förhandsavgörande klart kan utläsas av rättspraxis eller inte lämnar utrymme för rimligt tvivel, får domstolen på förslag av referenten och efter att ha hört generaladvokaten när som helst avgöra målet genom särskilt uppsatt beslut som är motiverat.
- 24 Denna bestämmelse ska tillämpas i förevarande mål.

Den första frågan

- 25 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 3.1 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att när käranden ansöker om äktenskapsskillnad vid en domstol i den medlemsstat i vilken båda makarna är medborgare, trots att de har hemvist i en annan medlemsstat, ska det förhållandet att svaranden inte gör någon invändning om att nämnda domstol saknar internationell behörighet betraktas som att vederbörande gett sitt tysta medgivande till att nämnda domstol är behörig att pröva ansökan.
- 26 Det ska härvidlag påpekas att artikel 3.1 i förordning nr 2201/2003, vari det fastställs kriterier för allmän behörighet i äktenskapsmål, inte uppställer något krav på att svaranden ska ha gett sitt medgivande till kärandens val av forum.

- 27 I nämnda artikel 3.1 anges under a och b flera behörighetsgrunder mellan vilka det inte fastställts någon rangordning. Samtliga kriterier som föreskrivs i nämnda artikel 3.1 är således alternativa (dom av den 16 juli 2009, Hadadi, C-168/08, EU:C:2009:474, punkt 48).
- 28 Domstolen har även slagit fast att det system för fördelning av behörighet som införs genom förordning nr 2201/2003 i fråga om upplösning av äktenskap inte syftar till att utesluta att det samtidigt kan finnas flera behöriga domstolar. Det anges tvärtom uttryckligen att det finns flera behöriga domstolar, utan att det fastställs någon rangordning mellan dem (dom av den 16 juli 2009, Hadadi, C-168/08, EU:C:2009:474, punkt 49).
- 29 En domstol i den medlemsstat i vilken båda parterna är medborgare, i detta fall en rumänsk domstol, är följaktligen behörig enligt artikel 3.1 b i förordning nr 2201/2003 att avgöra en ansökan om äktenskapsskillnad som käranden gett in.
- 30 Den första frågan ska följaktligen besvaras på följande sätt. Artikel 3.1 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att när käranden ansöker om äktenskapsskillnad vid en domstol i den medlemsstat i vilken båda makarna är medborgare, trots att de har hemvist i en annan medlemsstat, är denna domstol behörig att pröva ansökan enligt artikel 3.1 b. Eftersom svarandens medgivande inte är nödvändigt saknas anledning att pröva huruvida det förhållandet att svaranden inte gjort någon invändning om att nämnda domstol saknar behörighet ska betraktas som ett tyst medgivande om att nämnda domstol är behörig.

Den andra frågan

- 31 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida artikel 3.1 och artikel 17 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att det förhållandet att det par som ansökan om äktenskapsskillnad gäller har ett minderårigt barn – i en situation såsom den som är aktuell i det nationella målet – innebär att domstolen i den medlemsstat i vilken båda parterna är medborgare och vid vilken målet är anhängiggjort har möjlighet eller till och med en skyldighet att ex officio ta upp frågan om bristande internationell behörighet i avsaknad av en överenskommelse mellan parterna om dess behörighet.
- 32 För att säkerställa ett effektivt genomförande av förordning nr 2201/2003 i enlighet med principen om ömsesidigt förtroende som förordningen bygger på, påpekar domstolen att varje domstol ska pröva sin egen behörighet i enlighet med artikel 17 i nämnda förordning (dom av den 16 januari 2019, Liberato, C-386/17, EU:C:2019:24, punkt 44 och där angiven rättspraxis).
- 33 Såsom påpekats i svaret på den första frågan krävs det inte någon överenskommelse mellan parterna angående val av forum enligt artikel 3.1 i förordning nr 2201/2003.
- 34 Det ska även påpekas att mot bakgrund av att syftet med denna förordning är att säkerställa rättssäkerheten, föreskrivs i artikel 6 i förordningen att den behörighet som anges i artiklarna 3–5 i samma förordning är exklusiv (dom av den 16 juli 2009, Hadadi, C-168/08, EU:C:2009:474, punkt 48).
- 35 Då det förhållandet att det berörda paret har ett minderårigt barn inte ingår bland de behörighetskriterier som stadgas i de nämnda artiklarna 3–5 och då en situation såsom den som är aktuell i det nationella målet inte omfattas av artikel 7 i förordning nr 2201/2003, vari det föreskrivs behörighet i övriga fall om ansökan inte omfattas av de nämnda artiklarna 3–5, finner domstolen att denna omständighet saknar relevans för att fastställa behörig domstol.
- 36 I en situation såsom den som är aktuell i det nationella målet, där den domstol vid vilken målet har anhängiggjorts är behörig med stöd av artikel 3.1 b i förordning nr 2201/2003, kan nämnda domstol inte göra gällande att den saknar internationell behörighet.

- 37 Den andra frågan ska följaktligen besvaras på följande sätt. Artikel 3.1 och artikel 17 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att i en situation såsom den som är aktuell i det nationella målet saknar det förhållandet att det par som ansökan om äktenskapsskillnad gäller har ett minderårigt barn relevans för att fastställa vilken domstol som är behörig att pröva ansökan om äktenskapsskillnad. Eftersom domstolen i den medlemsstat i vilken båda makarna är medborgare, vid vilken käranden har anhängiggjort målet, är behörig att avgöra ansökan med stöd av artikel 3.1 b i förordningen kan nämnda domstol inte, även i avsaknad av en överenskommelse mellan parterna i denna fråga, göra gällande att den saknar internationell behörighet.

Den tredje frågan

- 38 Den hänskjutande domstolen har ställt den tredje frågan för att få klarhet i huruvida artikel 12.1 b i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att när en domstol i den medlemsstat i vilken båda makarna är medborgare, vid vilken käranden anhängiggjort målet, är behörig att pröva en ansökan om äktenskapsskillnad med stöd av artikel 3.1 b i förordning nr 2201/2003 är villkoret angående godtagande av behörighet som föreskrivs i artikel 12.1 b uppfyllt, varpå nämnda domstol automatiskt blir behörig att avgöra frågor om föräldraansvar och underhållsskyldighet gentemot det berörda barnet.
- 39 För att ta hänsyn till barnets bästa och särskilt kriteriet om närhet föreskrivs i artikel 8 i förordning nr 2201/2003 en allmän behörighet i mål om föräldraansvar till förmån för domstolarna i den medlemsstat där barnet har sin hemvist (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 februari 2017, W och V, C-499/15, EU:C:2017:118, punkterna 51 och 52).
- 40 Det framgår klart och tydligt av ordalydelsen i artikel 12.1 b i förordning nr 2201/2003 att möjligheten att avtala om domstols behörighet i mål om föräldraansvar gäller till förmån för domstolar i den medlemsstat där behörigheten utövas på grundval av artikel 3 i förordningen för att avgöra en ansökan om upplösning av äktenskapet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 november 2014, L, C-656/13, EU:C:2014:2364, punkt 42). En domstol som är behörig med stöd av nämnda artikel 12.1 är således även behörig att avgöra frågor om underhållsskyldighet enligt artikel 3 d i förordning nr 4/2009 när frågan om underhåll har samband med talan om föräldraansvar (dom av den 15 februari 2017, W och V, C-499/15, EU:C:2017:118, punkt 48).
- 41 Enligt nämnda artikel 12.1 krävs det dock att det fastställs att dessa domstolars behörighet i fråga om föräldraansvar har godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av samtliga parter i förfarandet vid den tidpunkt då talan väcks.
- 42 I ett förfarande såsom det som är aktuellt i det nationella målet – vars föremål inte är föräldraansvar utan endast upplösning av äktenskapet och i vilket förfarande svaranden inte har inställt sig – konstaterar domstolen emellertid att varken käranden eller svaranden uttryckligen eller på något annat entydigt sätt har godtagit den valda domstolens behörighet att avgöra frågor om sådant ansvar.
- 43 Under dessa omständigheter kan den domstol som är behörig att avgöra ansökan om äktenskapsskillnad enligt artikel 3.1 b i förordning nr 2201/2003 följaktligen inte anses behörig enligt artikel 12 i samma förordning, och i än mindre grad som automatiskt behörig, att avgöra frågor om föräldraansvar och underhållsskyldighet gentemot det berörda minderåriga barnet.
- 44 Denna tolkning stöds av det beslut som domstolens ordförande meddelade den 16 januari 2018, PM (C-604/17, ej publicerat, EU:C:2018:10, punkt 29), i vilket det slogs fast att det följer av själva ordalydelsen i förordning nr 2201/2003 att en domstol i en medlemsstat, som enligt artikel 3.1 b i förordningen är behörig att avgöra en ansökan om äktenskapsskillnad mellan makar som är medborgare i denna medlemsstat, däremot inte är behörig att avgöra frågor om vårdnaden om och umgängesrätt avseende dessa makars barn, när vederbörande, vid den tidpunkt då talan väcks, har

hemvist i en annan medlemsstat, i den mening som avses i artikel 8.1 i samma förordning. I nämnda beslut slogs det vidare fast att villkoren för att ge denna domstol denna behörighet enligt artikel 12 i samma förordning inte är uppfyllda, med hänsyn till att det inte heller framgår av omständigheterna i målet vid den nationella domstolen att denna behörighet kan grundas på andra artiklar i samma förordning.

- 45 Den tredje frågan ska således besvaras enligt följande. Artikel 12.1 b i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att när en domstol i den medlemsstat i vilken båda makarna är medborgare, vid vilken käranden har anhängiggjort målet, är behörig att pröva en ansökan om äktenskapsskillnad med stöd av artikel 3.1 b i förordning nr 2201/2003 kan villkoret angående godtagande av behörighet som föreskrivs i artikel 12.1 b inte anses uppfyllt, när förfarandet inte avser föräldraansvar och svaranden inte har inställt sig. Den domstol vid vilken målet är anhängiggjort och som är behörig att pröva ansökan om äktenskapsskillnad är, i en sådan situation, inte behörig enligt nämnda artikel 12.1 b och artikel 3 d i förordning nr 4/2009 att avgöra frågor om föräldraansvar respektive underhållsskyldighet gentemot det berörda barnet.

Den fjärde frågan

- 46 Den hänskjutande domstolen har ställt den fjärde frågan för att få klarhet i huruvida begreppet "föräldraansvar" i den mening som avses i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att det omfattar begreppen "föräldraansvar", "minderårigs hemvist" och "föräldrarnas underhåll för barnets uppehälle och uppföstran" såsom dessa föreskrivs i nationell rätt.
- 47 Det ska erinras om att domstolen vid utövandet av sin behörighet enligt artikel 267 FEUF endast är behörig att uttala sig om tolkningen av fördragen och rättsakter som beslutats av Europeiska unionens institutioner. Det ankommer inte på domstolen att tolka bestämmelser i nationell rätt.
- 48 För att ge den nationella domstolen ett användbart svar hänvisar EU-domstolen till artikel 1 i förordning nr 2201/2003 som preciserar förordningens tillämpningsområde. I artikel 1.1 b föreskrivs att denna ska tillämpas på frågor om tillerkännande, utövande, delegering, upphörande eller begränsande av föräldraansvar. I artikel 1.2 anges att frågorna bland annat kan röra vårdnad och umgänge.
- 49 Enligt artikel 2.7 i förordning nr 2201/2003 ska med "föräldraansvar" förstås alla rättigheter och skyldigheter som en fysisk eller juridisk person har tillerkänts genom en dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan, med avseende på ett barn eller dess egendom, däribland vårdnad och umgänge.
- 50 Uttrycket "vårdnad" omfattar i enlighet med artikel 2.9 i förordning nr 2201/2003 de rättigheter och skyldigheter som hänför sig till omvårdnaden av barnets person, särskilt rätten att bestämma var barnet ska bo.
- 51 Domstolen har slagit fast att användningen av begreppet "bland annat" i artikel 1.2 i förordning nr 2201/2003 innebär att uppräkningslistan i denna bestämmelse inte är uttömmande och att begreppet "föräldraansvar" i artikel 2.7 i nämnda förordning har getts en vid definition (dom av den 27 november 2007, C, C-435/06, EU:C:2007:714, punkterna 30 och 49).
- 52 Uttrycket "föräldraansvar" i den mening som avses i artikel 2.7 i förordning nr 2201/2003 omfattar följaktligen bland annat alla typer av beslut om vårdnad och boende för barnet.
- 53 Det framgår av artikel 1.3 e i förordning nr 2201/2003 att denna inte ska tillämpas på underhållsskyldighet. Sådan skyldighet omfattas däremot av förordning nr 4/2009.

- 54 Mot denna bakgrund ska den fjärde frågan besvaras på följande sätt. Begreppet ”föräldraansvar” i den mening som avses i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att det omfattar bland annat beslut rörande vårdnad och boende för barnet men inte föräldrarnas underhåll för barnets uppehälle och uppfostran. Sådant underhåll täcks i stället av begreppet ”underhållsskyldighet” och omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 4/2009.

Rättegångskostnader

- 55 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (åttonde avdelningen) följande:

- 1) Artikel 3.1 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 ska tolkas så, att när käranden ansöker om äktenskapsskillnad vid en domstol i den medlemsstat i vilken båda makarna är medborgare, trots att de har hemvist i en annan medlemsstat, är denna domstol behörig att pröva ansökan enligt artikel 3.1 b. Eftersom svarandens medgivande inte är nödvändigt saknas anledning att pröva huruvida det förhållandet att svaranden inte gjort någon invändning om att nämnda domstol saknar behörighet ska betraktas som ett tyst medgivande om att nämnda domstol är behörig.
- 2) Artikel 3.1 och artikel 17 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att i en situation såsom den som är aktuell i det nationella målet saknar det förhållandet att det par som ansökan om äktenskapsskillnad gäller har ett minderårigt barn relevans för att fastställa vilken domstol som är behörig att pröva ansökan om äktenskapsskillnad. Eftersom domstolen i den medlemsstat i vilken båda makarna är medborgare, vid vilken käranden har anhängiggjort målet, är behörig att avgöra ansökan med stöd av artikel 3.1 b i förordningen kan nämnda domstol inte, även i avsaknad av en överenskommelse mellan parterna i denna fråga, göra gällande att den saknar internationell behörighet.
- 3) Artikel 12.1 b i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att när en domstol i den medlemsstat i vilken båda makarna är medborgare, vid vilken käranden har anhängiggjort målet, är behörig att pröva en ansökan om äktenskapsskillnad med stöd av artikel 3.1 b i förordning nr 2201/2003 kan villkoret angående godtagande av behörighet som föreskrivs i artikel 12.1 b inte anses uppfyllt, när förfarandet inte avser föräldraansvar och svaranden inte har inställt sig. Den domstol vid vilken målet är anhängiggjort och som är behörig att pröva ansökan om äktenskapsskillnad är, i en sådan situation, inte behörig enligt nämnda artikel 12.1 b och artikel 3 d i rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet att avgöra frågor om föräldraansvar respektive underhållsskyldighet gentemot det berörda barnet.
- 4) Begreppet ”föräldraansvar” i den mening som avses i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att det omfattar bland annat beslut rörande vårdnad och boende för barnet men inte föräldrarnas underhåll för barnets uppehälle och uppfostran. Sådant underhåll täcks i stället av begreppet ”underhållsskyldighet” och omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 4/2009.

Underskrifter